

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

3/1999

Redaktionellt

Kära läsare av Biblicum!

»Vad ska man egentligen tro?» Det är en fråga som vi möter bland människor, i tidningar och media. Finns det något svar på den frågan? Frågan är viktig, svaret på den kan vara avgörande för en människas evighet. Nu är det tyvärr så att de flesta människor inte bryr sig om vare sig tron eller evigheten. När frågan ställs är det nog oftast i uppgivenhet över att det inte finns något entydigt svar att få. Går det att besvara den frågan? Nej, inte om man frågar den moderna teologins företrädare. Det finns till och med de som menar att det är förmätet av en kyrka att ge svar på en sådan fråga. Tron måste komma inifrån människan själv menar man. En biskop i Svenska kyrkan vände på frågan till den frågande och svarade med: »Ja, vad tror du?» Men vad ska man ha en kyrka till om hon inte kan ge svar på en så grundläggande fråga?

Denna tidskrift, utgiven av Stiftelsen Biblicum, tror att man kan ge ett svar på frågan om vad man ska tro. Vi tror till och med att man är skyldig att ge svar. Vi tror att man ska gå till Bibeln, den Heliga Skrift, där det finns svar att få. Människor behöver hjälp och undervisning om de eviga tingen och Bibeln vill ge den hjälpen. Därför behövs det teologer som kan hjälpa oss att läsa de heliga texterna på sina grundspråk och översätta dem, så att vi på våra olika språk kan läsa och tillgodogöra oss texterna. Därför behövs det en institution som Biblicum där det finns lärare och litteratur för studenter som vill utbilda sig till pastorer och lärare som i sin tur kan vägleda människor och svara på frågan, om vad de ska tro.

Det är långt ifrån en självklarhet att det finns bibeltroende teologer och språkmän. De flesta lärare och professorer vid seminarier och universitet i vårt land, tyvärr också i de flesta länder världen över, tror inte alls på det dokument som skulle vara utgångspunkt för tro

och undervisning. Tror man till en del på Bibeln, så är det under alla omständigheter omöjligt att tro allt. Man talar med förkärlek om sin egen förutsättningslöshet vid bibelstudiet, vilket innebär att det egna förnuftet tillåts vara domare över vad som är rimligt för tron och undervisningen. Detta präglar också den bibelöversättning som kommer ut under detta år, den s k »Bibel 2000». Där har den historisk-kritiska metoden med sina »forskningsresultat» fått påverka själva texten.

Läsaren får av dessa forskningsresultaten veta, att själva Bibeln är full av fel och brister. Inte ens de historiska uppgifterna överensstämmer med varandra. De olika böckerna är ofta resultatet av en blandning av skrifter med skilda författare och utgör inte alls någon enhet. Det mesta i Bibeln är människors tankar om Gud och evigheten med en knapphändig kunskap och en underlig uppfattning om den värld de levde i. Slutledningen blir naturligtvis att om man inte ens kan lita på Bibeln, vad kan man då lita på? Ja, vad ska man tro egentligen?

»Det finns inget nytt under solen» är en sanning som inte minst stämmer in på bibelkritiken. Det är nog många människor som tänker sig att den s k historisk-kritiska metodens forskningsresultat verkligen är något helt nytt. Det finns säkert många bibelläsare som tänker sig att det är nya forskningsresultat som ligger till grund för den kritik som riktas mot Bibeln och dess uppgifter. Sanningen är den precis motsatta. Det finns inget nytt forskningsresultat som stöder de »felaktigheter» man menar sig finna där.

Den främsta orsaken till att man är så angelägen att finna felaktigheter i Bibeln är otron och de otrons argument som förts fram under århundraden. När man på profetens tid inte ville rätta sig efter Herrens ord, gjorde profeten en viktig upptäckt. Det ord som skulle vara till liv och lycka förblev likasom förseglat, förslutet och ouppnåeligt. »All uppenbarelse har för er blivit som orden i en förseglad bok. Räcker man en sådan bok åt någon som kan läsa och säger: 'Läs detta,' så svarar han: 'Jag kan det inte, den är ju förseglad.' Och räcker man den åt någon som inte kan läsa och säger: 'Läs detta', så svarar han: 'Jag kan inte läsa'» (Jes 29:11-12). I Nya testamentet säger Paulus samma sak med andra ord i 1 Kor kap 2: »Detta förkunnar vi också, inte med ord som mänsklig visdom lär utan med ord som Anden lär, när vi återger andliga ting med andliga ord.»

När man därför nalkas Bibeln på samma sätt som när man går till vilken annan skrift som helst förblir Bibeln en förseglad bok, en bok som man inte kan läsa. Ändå säger Skriften om sig själv att den är klar och upplyser ögonen, ja att den fungerar som en lampa, ett ljus på

livsvägen. Om inte Guds Ords Ljus får upplysa oss, lever vi i mörker och ovisshet och då förblir vår Bibel en förseglad bok. Då är det också likgiltigt vilken översättning man använder, ty då förblir Herrens fruktan bara ett inlärt människobud (Jes 29:13). Precis som psalmsångaren i Ps 119 behövde detta Ljus, behöver vi det. Vi är i behov av Ljus från vår Herre och Frälsare för att finna den rätta vägen, för att få frid i våra hjärtan och förlåtelse för all vår synd. Då är det mycket värdefullt att det finns en modern översättning som är texttrogen, en översättning som vi är tacksamma för, Svenska Folkbibelns översättning. Köp och läs!

I detta nummer kan vi läsa om bibeltolkningen från fornkyrkans tid – hur allegoriseringen gjorde sitt intåg och förde på avvägar i trosfrågor. Första delen av ett föredrag om Andens gåvor ger värdefull vägledning i förståelsen av den rika flora av andliga gåvor, som NT ger exempel på. Vi är också tacksamma för frågor i skilda ämnen och försöker ge svar utifrån bibeltexternas undervisning. Vi önskar att våra läsare ska komma till övertygelsen om det ofelbara skriftordets tillförlitlighet och säga: »Detta vill jag tro och bekänna!»

A.S.

Den Helige Ande ger andliga gåvor till sin kyrka

*Föredrag vid KELK-konferensen i Winter Haven, Florida 1999.
Av pastor David Haeuser, Sinodo Evangélico del Perú*

Ämnet, de andliga gåvorna har tilldragit sig mer detaljerad uppmärksamhet de sista decennierna än någonsin tidigare i den lutherska kyrkan. Anledningen kan vara den utmaning man mött från pingströrelsen eller den karismatiska rörelsen. Jämför man med tidigare skrifter och dogmatiska diskussioner finner man att det mycket sällan behandlats som ett separat ämne, ja, nästan inte omnämnts. Man hade till exempel en fri konferens 1972, med en serie av fem uppsatser, som publicerades i ett häfte med namnet: »Gud den Helige Ande verkar», men där fanns inte någon uppsats över ämnet Andens gåvor, och en vid hastig genomläsning fann man att det inte heller förekom uttömmande behandling av ämnet. Pieper har inte någon speciell avdelning för detta ämne i sin »Dogmatik». Inte heller en snabb genomgång av innehållsförteckningen i Hoeneckes dogmatik, visar till detta ämne. Det betyder inte, att ämnet inte berörs, inte heller att det i deras skrifter saknas material som ger värdefull insikt om de andliga gåvorna. Däremot ger de inte detta ämne den framskjutna roll som det haft de senaste decennierna.

Det är kanske framför allt detta som lett till anklagelsen att de andliga gåvorna har försummats i den evangelisk-lutherska kyrkan, som lett till den speciella utmaning som den karismatiska rörelsen innebär för oss idag. Jag är emellertid glad över att kunna konstatera, att vi inte är så helt utblottade på resurser när det gäller att uppskatta och tillvarata den helige Andes gåvor, som det verkar vid första anblicken. Luther, Walther och Pieper diskuterar samtliga dessa besläktade rörelser, från anabaptisterna till metodisterna och även den klassiskt reformerta. Deras kommentarer angående dessa rörelser ger oss fortfarande många nycklar till en rätt förståelse av den sanna läran om de andliga gåvorna, och en vederläggning av den falska lära som omfattas av pingströrelsen och den karismatiska rörelsen.

Den Helige Andes största gåva

På pingstdagen efter det att den Helige Ande hade kommit över lärjungarna med sin speciella uppenbarelse och gett dem förmågan att tala andra språk om »Guds väldiga gärningar,» höll Petrus en kraftig predikan. Vid slutet av hans predikan blev reaktionen, att »när de hörde detta, högg det till i hjärtat på dem, och de frågade Petrus och de andra apostlarna: »Bröder vad ska vi göra?» (Apg 2:37). Petrus svar leder oss till centrum av vårt ämne. »Omvänd er och låt er alla döpas i Jesu Kristi namn, så att era synder blir förlättna. Då ska ni få den helige Ande som gåva» (Apg 2:38). Satsen, »den helige Ande som gåva», kan betyda två saker. Antingen syftar den på trons stora gåva, dvs. redskapet som tar emot Kristus och syndernas förlåtelse, eller på den helige Ande själv, »gåvan som består av den helige Ande», som kommer till den döpte i dopet och verkar omvändelse och tro och således ger syndernas förlåtelse. I detta fall är denna den mer sannolika. Vi ser här hur Petrus binder samman mottagandet av den helige Ande själv, med alla hans gåvor och hans nåd i det kristna dopets sakrament. Det finner också den presbyteriske forskaren F. Dale Bruner. Han konstaterar: »Vår text lär oss att allt sedan pingsthändelsen har det kristna dopet utgjort platsen för Andens mottagande, detta som ett gensvar på Andens verkan i predikan. Här efter är dopet pingsten. Innehållet är Guds fria gåva, den helige Ande. Efter pingsten ges denna gåva åt oss, precis som här, med syndernas förlåtelse i den enkla dophandlingen. Dopet blir ett dop i den helige Ande. Petrus ger oss ingen annan definition i Apg 2:38.»¹

På pingstdagen blev Kristus predikad, dopets sakrament administrerades och en livfull kristen församling bildades. Alla de som döptes denna dag, mottog enligt Petrus löfte, den helige Andes gåva, samtidigt som de fick den frälsande tron och syndernas förlåtelse.

Medlen med vilka den Helige Andes gåvor och frukter mottages

Vi vidhåller att den helige Ande själv med sin nåd, sina gåvor och mäktiga gärningar är tillgänglig endast genom nådens medel, evangelium i ord och sakrament.

I en kommentar till ett påstående som Luther skrev i vår bekännelse: »Vi måste fasthålla att Gud inte vill handla med oss utom genom sitt yttre Ord och sakrament. Vad än som tillskrivs Anden skilt från detta Ord eller sakrament är av djävulen»², påpekar Walther:

¹ Frederick Dale Bruner, *A Theology of the Holy Spirit*. Grand Rapids: Erdmans, s 186-189.

² Theodore Tappert, translator and editor, *The Book of Concord*, Philadelphia: Fortress Press. SA III Art. VIII, par, 10. s 313.

Ge akt på vad vår kyrka här säger. Vadhelst en person påstår sig ha erhållit av nåd utanför Ord och sakrament är från djävulen, ty han har gett honom det. En sådan person har en falsk Gud, en falsk Kristus, en falsk nåd. Om därför »entusiasterna» skulle hålla fast vid sina grundläggande principer ända till döds, skulle inte en enda av dem bli frälst. De säger nämligen alltid att, 'om du vill mottaga nåden, måste du bedja tills du känner att du är uppfylld med den.' Endast därför att Gud har sina barn också bland dessa människor, blir sådana hemgjorda föreställningar kastade överbord, särskilt i tider av prövningar och motgångar, ja, kanske inte förrän i dödsstunden. Då klamrar man sig fast vid något underbart skriftord, liksom vid en klippa och blir frälst i själva dödsstunden. Det är det enda sätt på vilket de kan bli frälsta. Vemhelst som önskar finna nåd någon annanstans än i Ord och sakrament ser endast ett spöke inte själva nåden.³

Pieper hävdar samma sak och nämner speciellt den helige Andes gåvor:

Men syndernas förlåtelse för Kristi skull och tron på syndernas förlåtelse, pånyttfödelsen till ett andligt liv och alla andliga gåvor som hör dit, skänker Gud endast genom de nådens medel han har befallt, genom evangeliets Ord och sakramenten.⁴

Han citerar också Luther:

Gud har fastställt denna ordning beträffande sin helige Ande, att han normalt skall komma genom Ordet. Kristus själv säger det här... Han vill inte att du flyger fram och tillbaka för att söka eller föreställa dig en »ande» så att du skulle kunna säga: Jag har fått den helige Andes »inre röst» [*Einsprechen*]. Kristus accepterar inte en sådan inre röst, men han binder oss vid sitt Ord ensamt: Han vill inte att den helige Ande avskiljs från hans Ord. Därför om du hör någon som skryter om hur han fått något genom den helige Andes inspiration eller inre röst och Guds Ord fattas, då skall du, vad det än är, anse det som en avskyvärd djävul.⁵

Vi ska längre fram i detta föredrag se vad pingströrelsen och karismatikerna lär om det sätt på vilket den helige Ande och hans gåvor kommer till oss. För vår del är det nog att framhålla, att på samma sätt som den helige Ande använder nådens medel för att skapa och stärka tron,

³ C.F.W. Walther, *Convention Essays*, St. Louis: Concordia. s 137.

⁴ Francis Pieper, *Christian Dogmatics*, St. Louis: Concordia. Vol. III, s 134.

⁵ *Ibid.* s 186. Quoted from St. L. VII:2388,2389

använder han samma medel för att frambringa Andens frukter hos dem han fört till tro, och för att ge dem sina gåvor.

Andens frukter

I Galaterbrevet kap 5 talar Paulus först om den »syndiga naturens gärningar», och sedan om »Andens frukter.» »Andens frukt däremot är kärlek, glädje, frid, tålmod, vänlighet, godhet, trohet, mildhet och självbehärskning.» (Gal 5:22,23). Det första termen är kärlek och den sammanfattar de följande. Alla kristna erhåller en ny natur vilken karaktäriseras av dessa tilldragande frukter. Det är typiskt för Paulus, att han när diskuterar Andens enskilda gåvor, generellt hävdar att de ska brukas med kärlek. Han går till och med så långt att han säger att de är utan värde om de inte vägleds av kärlek.

Det betyder inte att Paulus målar upp den kristne, som någon som någonsin skulle nå fullkomlighet i detta livet med avseende på Andens frukter, utan påminner dem om att de också har en syndig natur. »Ty köttet söker det som är emot Anden och Anden söker det som är emot köttet. De två strider mot varandra för att hindra er att göra det ni vill.» (Gal 5:17). Därför uppmanar han oss: »Om vi har liv genom Anden, låt oss då även följa Anden» Närvaron av svaghet, strid, svårigheter i det kristna livet tvärt emot vad vi skulle önska, är i sig inte ett bevis på den helige Andes frånvaro, eller att han inte kommit i sin fullhet. Tvärtom är just denna strid ett bevis på den helige Andes närvaro och det är när vi genom denna strid blir stärkta och uppmuntrade genom nådens medel, som Andens frukter kommer till uttryck.

Dessa allmänna Andens frukter, vilka ges åt alla kristna, är dock inte det vi vanligtvis menar när vi talar om Andens gåvor. Andliga gåvor, är snarare den begåvning som ges till enskilda kristna, gåvor som Anden ger för att bygga upp Kristi kyrka.

De heliga utrustas av Anden för att utföra hans verk

I Efesierbrevet kap 4 presenteras Kristus som en triumferande konung, som uppstigit till himlen sedan han fullbordat sitt verk på jorden, där han triumferat över alla oppositionella makter. De fiender han besegrade var våra fiender, synd, död, satan och helvetet. Av den anledningen kunde han ge »människor gåvor» (v 8). I vers sju förekommer ett annat uttryck, »Men åt var och en av oss gavs nåden, alltefter den gåva Kristus mätte ut.» Alltefter som nåden utmätts eller blivit given (*edothē*) enligt den, av Kristus, utmätta gåvan (*kata to metron tes doreas tou Christou*). Här talas det inte om den vänliga inställning i Guds hjärta

som är den grundläggande betydelsen av ordet *charis*, utan snarare om ett konkret resultat av nåden.⁶ Med avseende på Paulus var det hans apostoliska ämbete. Men han var inte ensam om att ta emot gåvor av Kristus. Ibland gåvorna från den upphöjde Kristus till kyrkan, fanns människor med gåvor att utföra olika uppgifter inom det heliga ämbetets område. »Och han gav några till apostlar, andra till profeter, andra till evangelister och andra till herdar och lärare.» (v 11) Bland de gåvor som den uppståndne Kristus gav åt sin kyrka, ges ett särskilt utrymme åt skilda former av ordets ämbete. Några av de former var temporära och aktuella endast under den tid då kyrkan formades. Vi har inte på samma sätt några apostlar, inte heller behöver inte fler än de ursprungliga apostlarna, vilka nämns tillsammans med profeterna i Ef 2:19, för att ombesörja grundläggandet av NT:s kyrka. (Jag tror att termen 'profeter' hänvisar till GT:s profeter på detta ställe.) Kristus själv skänker Ordets tjänare som sin gåva åt kyrkan, och ordets ämbete ska tas emot av kyrkan med tacksamhet och uppskattning. Han som kallar, utrustar också för det uppdrag till vilket han kallar. »Inte så att vi av oss själva skulle kunna tänka ut något på egen hand, utan vår förmåga kommer från Gud. Han har gjort oss dugliga till att vara tjänare åt ett nytt förbund» (2 Kor 3: 5,6).

Nu kan man fråga varför vi diskuterar ett bibelställe som talar om gåvor från den upphöjde Kristus, när vårt ämne är den helige Andes gåvor. Anledningen är att precis samma gåvor tillskrivs den helige Ande på andra ställen i Skriften. I 1 Kor 12, t ex där det talas om andliga gåvor, nämns de tre gudomspersonerna som dessa gåvors källa: »Det finns olika slags nådegåvor, men Anden är en och densamme. Det finns olika slags tjänster, men Herren är densamme, han som verkar allt i alla. Det finns olika slags kraftgärningar, men Gud är densamme, han som verkar allt i alla» (1 Kor 12:4-6). Paulus talar till pastorer och lärare, de äldste i församlingen i Efesus, och påminner dem om att de är tillsynsmän och herdar (pastorer) i Guds hjord. (Apg 20:28).

Chrysostomos skriver i sin kommentar över Galaterbrevet:

Men det [apostlaskapet] blev inte anförtrott honom av människor. Lukas ger uttryck för det med orden: »När de tjänade Herren och fastade, sade den helige Ande, avskilj åt mig Barnabas och Saulus.» (Apg 13:2) Från denna text är det tydligt att Sonens och Andens makt är en och densamma, ty han

⁶ Bauer Arndt Gingrich Danker, *A Greek English Lexicon of The New Testament and Other Early Christian Literature*: Online, available from Logos Bible Software.

som blev förordnad av Anden, säger att han är förordnad av Kristus. Detta förekommer också på ett annat ställe: Han tillskriver Anden, det som tillhör Gud, i de ord han riktar till de äldste i Miletus: »Ge akt på er själva och på hela den hjord som den helige Ande har satt er som ledare över, till att vara herdar i Guds församling.» (Apg 20.28) I ytterligare ett annat brev säger han: »Gud har i sin församling för det första satt några till apostlar, för det andra några till profeter, för det tredje några till lärare.» (1 Kor 12:28) Här tillskriver han Anden det som tillhör Gud och Gud det som tillhör Anden.⁷

Emellertid är det också viktigt att vi ger akt på ändamålet, för vilket Gud har givit därtill rustade män åt kyrkan, för ordets offentliga ämbete. Det är inte så att de är ensamma om att ha gåvor eller uppgifter i kyrkan, utan de ska snarare »utrusta de heliga till att utföra sin tjänst att bygga upp Kristi kropp, tills vi alla når fram till enheten i tron och i kunskapen om Guds Son, till ett sådant mått av manlig mognad att vi blir helt uppfyllda av Kristus.» (Ef 4:12,13) Några, exempelvis Stöckhardt och Hodge, tolkar satsen, 'bygga upp Kristi kropp', så att de män som gavs (åt församlingen) skulle öva sig själva i sitt ämbetsverk, det är att utföra det offentliga ämbetes plikter. »De har blivit förordnade till 'uppgiften att tjäna' eller 'uppgifter inom ämbetet' och detta tjänande går ut på att bygga upp Kristi kropp' (kyrkan) och består därför av att predika och undervisa.»⁸ Andra, t ex Lenski och Markus Barth, tolkar i likhet med vad den engelskspråkiga NIV översätter, »att utrusta Guds folk för att utföra sin tjänst» Denna tolkning är att föredra.

Såsom alla medlemmar mottar gåvor från den helige Ande, ska alla göra bruk av dessa till kyrkans uppbyggelse. Men dessa uppgifter ska inte förväxlas med det offentliga uppdraget som är den kallade herdens uppgift. Det finns t ex de som har den särskilda gåvan att säga sådana ord som stärker och uppbygger kyrkan, sådan verksamhet ligger mer i linje med det »ömsesidiga samtalet och tröstande av bröder»⁹ enligt Schmalkaldiska art, vilket inkluderar all privat användning av nycklarna. Resultatet blir då att: »Vi ska då inte längre vara barn som kastas hit och dit av vågorna och som förs bort av varje vindkast i läran, när människorna bedriver sitt falska spel och i sin list förleder till villfarelse. Vi skall istället i kärlek hålla fast vid sanningen och i allt växa upp till honom som är huvudet, nämligen Kristus. Från honom får hela

⁷ Chrysostom, *Commentary on the Epistle of St. Paul to the Galatians, Nicene and Post-Nicene Fathers*. Vol 13, s 18.

⁸ Georg Stöckhardt, *Commentary on St. Paul's Epistle to the Ephesians*, St. Louis: Concordia. s 201.

⁹ Smalcald Articles. Part III. Section IV. Tappert. s 310.

kroppen sin tillväxt. Så byggs kroppen upp i kärlek, och den fogas samman och hålls ihop genom det stöd som varje led ger, alltefter den kraft som är utmätt åt varje särskild del.»

Varje lem av kroppen kommer att ha en uppgift så att kroppen uppnår sitt mål. Det offentliga ämbetet har som en av sina funktioner att förbereda och uppmuntra alla lemmar i kroppen att för allas bästa använda de gåvor som den helige Ande givit åt dem.

När citatet ur Efesierbrevet talar om män med speciella gåvor i Kristi kyrka, har Rom 12 en mer vittomfattande innebörd. Där nämns inte endast ordets offentliga ämbete, utan också många andra tjänster vilka kan innefattas i de tjänster som nämns i Ef 4:12.

Låt oss använda våra olika gåvor i enlighet med det mått av tro och förmåga som blivit oss given

Vi har olika gåvor alltefter den nåd som vi har fått. Den som har profetians gåva skall profetera i överensstämmelse med tron. Den som har gåvan att tjäna skall tjäna i sin uppgift. Den som undervisar skall undervisa i läran. Den som förmanar skall göra det i den uppgiften. Den som delar ut gåvor skall göra det utan baktankar. Den som leder församlingen skall vara nitisk, och den som utövar barmhärtighet skall göra det med glatt hjärta. (Rom 12:6-8)

I denna text är det bara den första termen som har en direkt koppling till Ordets ämbete. Några av de andra syftar troligen på tjänster i kyrkan som innehades av de äldste som inte direkt arbetade med ordet och läran. (1 Tim 5:17) Andra däremot visar på de ändlösa möjligheter som Gud ger de medlemmar i församlingen som han utrustar med särskilda gåvor så att de kan tjäna på olika sätt. Den kristne ska hålla i minnet till vilket syfte Gud ger gåvorna – för att bygga upp och vara till nytta för kroppen, inte för personlig självhävdelse – och så aktivt använda de gåvor som har anförtrotts åt honom eller henne.

De som kan finna tillfredsställelse i den mängd av olika tjänster som det finns behov av i församlingen, ska aktivt använda sina gåvor och möjligheter. »Den som har gåvan att tjäna skall göra det i den uppgiften.» I min senaste församling i USA, stod det blommor på altaret varje söndag. I flera månader visste jag inte hur de kom dit. En mycket vänlig och opretentiös medlem i församlingen såg till att de alltid kom dit, utan att dra mycket uppmärksamhet till sig själv. Detta är typiskt för tjänandets gåva när den används på det sätt som Gud avsåg.

Pastorer – lärare var med på listan i texten från Efesierbrevet. Men det ser ut som om texten i Romarbrevet är mer omfattande och innefattar många medlemmar som har den speciella gåvan undervisa andra. Även denna gåva kan utövas antingen på församlingsnivå som söndagsskollärare och lärare på barn- och ungdomsläger, i familjekretsen, eller när det ges tillfälle att undervisa andra som inte känner till något om vad Bibeln säger om synd och frälsning, människor som man genom sitt umgänge kommer i kontakt med. Det är inte endast gåvorna som varierar, utan också vilken åldersgrupp man passar bäst att undervisa och vilken nivå eller svårighetsgrad man är lämpad att undervisa på. Om Gud har gett oss denna gåva, säger Paulus, ska vi använda den på den nivå där vi är bäst skickade, till hela kroppens bästa.

Säkert finns det många vid sidan om de kallade tjänarna i församlingen, som har gåvan att finna det rätta sättet att uppmuntra dem som lider och är modfällda. Denna gåva ska också användas på ett sådant sätt att det inte saknas något i församlingen. Alla kristna har ansvaret att ge av sina medel för evangeliets utbredning och för att lindra mänskligt lidande. I denna text påpekar Paulus också att Gud ger vissa individer en särskild gåva, så att de finner en glädje i att ge rikligt till kyrkans understöd och till de behövande. Denna gåva ska inte motarbetas utan utövas. Här talar vi om en gåva som med säkerhet inte kan betraktas som begränsad till innehavaren av det offentliga ämbetet.

Ledarskap är också omnämnt. Varje organisation behöver ledare och kyrkan är här inget undantag. Ja, dess behov är större än någon världslig organisation. Kyrkan behöver människor som Gud har utrustat så att de leder med sitt exempel, inspiration och fram för allt till Guds ära och till välsignelse för hans folk. Inte till egen berömmelse inte ens för organisationens ära och framgång som sådan. När Gud skänker sådana utvalda ledare ska de inte föraktas eller undervärderas. Inte heller ska de vilka Gud givit gåvan att stödja sina bröder i detta uppdrag, vända sig bort från ledarskapet i församlingen och dess verksamheter. Även denna gåva ska användas.

Paulus slutar sin uppräkningslista med gåvan att visa barmhärtighet. Men här nämner han inte endast att gåvan ska brukas, utan föreskriver det sätt på vilket den ska brukas: med ett »glatt hjärta.» En kvinna i min förra församling kunde mycket väl vara förkroppsligandet av denna gåva. Varhelst hon såg ett behov försökte hon alltid hjälpa till, alltid med vänlighet och glädje, aldrig motsträvt. Det berodde inte på att hon hade stora resurser, utan endast därför att den helige Ande gett henne ett hjärta med stort utrymme. Om vi vänder tillbaka till Efesier-

brevet, ser vi att en av uppgifterna för ordets offentliga ämbete vilket Gud givit åt kyrkan, är att uppmuntra och träna medlemmarna till att finna områden inom vilken den helige Ande givit dem gåvor, gåvor med vilka de kan vara med i uppbyggandet av denna kropp, inte med lagisk påtryckning, utan genom att lära och undervisa om att man troget ska utnyttja de tillfällen man får att tjäna. Petrus skriver också en förmaning i likhet med den Paulus ger: »Tjäna varandra, var och en med den nådegåva han har fått, som gods förvaltare av Guds mångfaldiga nåd. Om någon talar ska han tala i enlighet med Guds ord. Har någon en tjänst skall han tjäna efter den kraft Gud ger, så att Gud i allt blir ärad genom Jesus Kristus. Hans är äran och makten i evigheternas evigheter, amen.» (1 Petr 4:10,11).

(Föredraget fortsätter med att ta upp problemen i Korint och gör sedan en genomgång av vad pingströrelsen och de karismatiska rörelserna lär om Andens gåvor och frukter. Vi vill fortsätta i kommande nummer med den delen av föredraget.)

Bibeltolkning: Den enda rätta vägen

DEL TVÅ

Tolkningens historia från Kristi tid

Kapitel VIII

FRÅN DEN TIDIGA KYRKAN TILL REFORMATIONSTIDEN

Det är intressant att se vad som har hänt med bibeltolkningen sedan Kristus levde här på jorden. Bibeltolkningens historia är inte särskilt lyckad eftersom Satan ofta framgångsrikt fört de kristna bort från den rätta tolkningen av Bibeln under dessa tjugo århundranden.

Det förvånar inte att Satan har arbetat hårt med detta. Närhelst denne Guds fiende kan få kristna att ägna sig åt ett felaktigt sätt att tolka Bibeln är det uppenbart att han även framgångsrikt förstör det evangelium genom vilket Gud räddar människor. Att ge akt på Satans framgångar genom åren varnar oss och påminner om hur viktigt det är för oss att hålla oss till den rätta tolkningen av Bibeln, så att vi inte blir offer för hans destruktiva försåt.

Den tidiga kyrkan – allegoriseringen tar sin början

Tolkningshistorien från den tidiga kyrkans tid fram till reformationen kan sammanfattas med ett enda ord: *allegorisering*. Med det uttrycket menas att förutom den klara betydelsen av orden i en mening eller ett textavsnitt läggs en andra, tredje eller till och med fjärde betydelse in i dessa ord.

Varför skulle en uttolkare göra på detta sätt? Antingen därför att han inte är beredd att acceptera att en skrivare eller talare verkligen menar vad han säger, eller också kanske han tror att det som sägs inte är allt som avses.

Trenden att allegorisera tog sin början i Alexandria i Egypten. Sedan Alexander den store grundat staden 332 f Kr blev den ett centrum för

att bevara och främja den grekiska kulturen. Samtidigt var Alexandria ett av det romerska imperiets viktigaste lärocentra. Alexandria var definitivt en plats att söka sig till för en person som önskade en universitetsutbildning av högsta klass.

Kombinationen att upphöja den grekiska kulturen och betona vetenskaplig utbildning ledde till en konflikt som förde med sig allegoriserings. I grekiska mytologiska skrifter, till exempel av Homeros, förklarades regnet med att Zeus (som var de grekiska gudarnas kung) tömde ut sitt handfat över jorden efter att ha tvättat händerna. När vetenskapsmännen i Alexandria började förstå att regn var resultatet av ett naturligt förlopp vid avdunstning och kondensering, blev Homeros förklaring oacceptabel.

På vilket sätt skulle man då lösa denna konflikt? Eftersom Homeros skrifter hade ett starkt grepp om människor i denna stad där grekisk kultur var så dominerande, blev lösningen att allegorisera hans skrifter hellre än att försöka göra sig av med dem. Homeros' historia om Zeus och regnet fick helt enkelt en ny, vetenskaplig förklaring.

De judar som bodde i Alexandria fann snart att även Gamla testamentet försatte dem i konflikt med denna nya våg av vetenskaplig lärdom. Sådana händelser som syndafallet, Babels torn, Guds val av Abraham och hans efterkommande som ett särskilt folk, Josef i Egypten, Mose och vandringen genom Röda havet, Daniel i lejongropen etc – alla dessa händelser förklaras i Bibeln som en följd av Guds ingripande. Det betyder att det som hände var en direkt följd av hur Gud styrde och bestämde. Det »vetenskapliga tänkesätt» som utvecklades i Alexandria (inte olik somliga av vår tids »vetenskapliga tankar»), tenderade att förklara att allting har naturlig orsak och verkan. D v s allting händer av sig själv och inte som ett resultat av gudomligt ingripande.

Tydligt uppstod en konflikt mellan Gamla testamentet och de vetenskapliga idéerna i Alexandria. I detta sammanhang började även många judar att allegorisera för att åstadkomma harmoni mellan många av berättelserna i Gamla testamentet och inte bara de vetenskapliga tankarna i Alexandria utan också den grekiska kulturen. Aristobulus använde t ex allegorier för att säga att Mose faktiskt var upphov till många tankar i den grekiska filosofin och att grekerna hade lånat sina tankar från honom. Genom att göra så undvek kanske judarna i Alexandria konflikten mellan Gamla testamentet och grekisk kultur och vetenskapliga tankar, men de gjorde inte någon sund tolkning av Gamla testamentet.

Filon

Ett annat exempel på en man som trodde sig göra Gud en »tjänst» genom att få Gamla testamentet att stämma med samtidens tankar i Alexandria var Filon. Han var samtida med Jesus. Hans »bidrag» till allegoriseringen var att skriva ned några riktlinjer för när allegorisering *måste* användas för att ersätta ett ställes bokstavliga innebörd med en alternativ.

Ibland kände Filon att den bokstavliga betydelsen av ett ställe var något som skulle kunna anses ovärdigt Gud eller ge intryck av en motsägelse. Filon hävdade att tolkaren skulle undvika varje sådant hinder för Gud genom att finna en dold mening i orden i det avsnittet. När Bibeln t ex talar om att Adam »gömde sig för Gud,» skulle det vanära Gud eftersom Gud ser allt och ingen kan gömma sig för honom. Eller när Abraham kallas »fader» till Jakob, innebär det en motsägelse eftersom Abraham i verkligheten var Jakobs farfar. Det var sådana saker som gjorde att Filon ansåg att uttolkaren var skyldig att söka efter en annan betydelse.

Andra ställen som Filon sa att man måste allegorisera var de med dubbeluttryck, (t ex »Abraham, Abraham»), överflöd av ord (»han ledde honom framåt utanför»), repetition av fakta, synonymer, ordlekar och grammatiska avvikelser i ett avsnitt. Det låg dolda betydelser i sådana avsnitt, menade han.

Det är också värt att notera att Filon kunde tala om den bokstavliga betydelsen av ett sådant avsnitt bara för att ge de svaga eller okunniga en brödmula. En sådan eftergift måste göras för deras skull som inte hade en forskares sofistikerade insikter i skriftstudiet. Filon var inte den siste bibeltolkaren som genom att anpassa sig till samtidens »vetenskapliga» opinion intog en nedlåtande attityd mot den vanlige lekmannen.

Igenom hela historien har de som tillgripit allegorisering ofta förnekat den enkla, klara betydelsen av orden i Skriften för att försonas med »vetenskapliga tankar». Detta gäller också de flesta historisk-kritiska bibeltolkare i våra dagar. Som vi ska se i kapitel 10 är deras metod helt enkelt en nutida form av Filons allegorisering.

Allegoriseringen av Nya testamentet

Eftersom allegorisering som metod vid tolkning av Gamla testamentet var så starkt utbredd i Alexandria, är det inte överraskande att samma tolkningssätt tillämpades på Nya testamentet när det kom till Alexandria. De flesta män som gjorde denna allegorisering ville därmed

skydda NT från att ignoreras av vetenskapen som var så aktad i staden. När de försökte göra detta kom de att avvika från den bokstavliga betydelsen av orden i NT. I den slutliga analysen blev det de gjorde till förbannelse istället för till välsignelse för bibeltolkningen. Genom århundradena kom allegoriseringen att bli mer och mer subjektiv och resulterade i fantasifulle tolkningar och falska läror.

Origenes (254 e Kr) var en av ledarna i den tidiga kristna kyrkan som uppmuntrade till allegorisering vid tolkningen av hela Bibeln. Han hävdade att varje bibelställe bör ges olika tolkningar för att svara emot vad han ansåg vara varje människas tredelning: kropp, själ och ande. De tre betydelser han föreslog när det gäller bibeltolkning var den bokstavliga (kroppen), den moraliska (själen) och den mystiska (anden).

För att hitta en betydelse där ett bibelställe kunde tillämpas på själen och anden måste han allegorisera. Ett exempel på hans inställning är hans sätt att tolka berättelsen om när Rebecka kom till brunnen för att hämta vatten och där mötte Abrahams tjänare. Origenes menade att »brunnen» är Skriften och »Abrahams tjänare» är Kristus. Betydelsen av denna text i sin mystiska tolkning blir då att vi måste komma till Skriften för kunna möta Kristus. Det är inte falsk lära, men det är förvisso inte vad Mose avsåg när han skrev dessa ord.

Det här sättet att allegorisera blev häftigt motsagt av kyrkoledarna i Antiokia i Syrien. Chrysostomos (407 e Kr) och Theodorus av Mopsuestia (428 e Kr) höll fast vid den bokstavliga tolkningen av skriftordet mot den allegorisering som förekom, särskilt i Alexandria. Kyrkan i Antiokia fördömde tanken att Bibelns historiska händelser hade någon ytterligare, hemlig betydelse. Grammatikens regler framhölls i Antiokia som vägen till den *objektiva* innebörden i Skriftens ord och allegorisering fördömdes som *subjektiv* inbillning.

Hieronymus och Augustinus

Trots oppositionen från somliga, till exempel de som tillhörde kyrkan i Antiokia, blev allegoriseringen mer och mer allmänt vedertagen. Två män som bidrog till dess utbredning var Hieronymus (420 e Kr) och Augustinus (430 e Kr). Fastän de båda använde sig av allegorisering, förstod de även faran som låg i den mångfaldiga tolkningen. Därför insisterade de på att all tolkning som kunde härledas ur den subjektiva allegoriseringen måste befinna sig innanför den allmänt accepterade läran i kyrkan (det vill säga inom kyrkans »tradition»). Hieronymus betonade speciellt att allegoriseringen aldrig skulle användas för att införa någon ny lära eller vara uteslutande subjektiv.

Augustinus gick ett steg längre än sina föregångare och talade om att ett skriftställe kunde ha fyra olika betydelser: den historiska, den moraliska, den allegoriska och den analogiska. Detta blev normen för bibeltolkningen genom hela medeltiden ända fram till reformationstiden.

Till hans fördel ska sägas att Augustinus inte tappade bort den bokstavliga betydelsen, som t ex Filon och Origenes hade gjort. Han hävdade att den historiska innebörden i ett avsnitt är grundläggande och all annan tolkning måste grundas på den.

Augustinus höll också med Hieronymus om att Bibeln alltid måste tolkas inom de läromässiga gränser som kyrkan satt upp. All tolkning som inte motsvarade denna läronorm måste bekämpas. Det är intressant att notera att fastän dessa två kyrkoledare så starkt kände faran av allegorisering och varnade för missbruk av den, använde de den själva fritt.

Dessa mäns varningar var välgrundade. Allegorisering tillåter uttolkaren att säga alla möjliga saker som har lite eller ingenting att göra med den enkla, tydliga innebörden i det bibelställe som man trodde blev förklarad. Följande exempel visar tydligt hur Augustinus gick i sin egen fälla. Ge akt på hur godtycklig hans tolkning av liknelsen om den barmhärtige samariten är. Ordens bokstavliga betydelse och liknelsens verkliga lärdom går förlorad i den fantasifulla betydelse han lägger in i snart sagt varje detalj av denna text.

Augustinus förklarar liknelsen om den barmhärtige samariten så här: Mannen som färdas från Jerusalem till Jeriko är Adam. Rövarna är djävulen och hans änglar som klädde av Adam hans odödlighet. De slag mannen fick utstå visar hur djävulen förledde Adam till synd. Att mannen lämnades halvdöd anses avbilda Adams fallna tillstånd där han fortfarande har lite hopp om liv i löftet om en Frälsare.

Prästen och leviten står enligt Augustinus för GT:s prästadöme och tjänst, som inte hjälper någon att finna frälsning. Samariten är en bild av Jesus. Att förbinda mannens sår står för allt som görs för att förhindra att synd blir utförd. Oljan är den tröst som hoppet ger, vinet är Herrens uppmaning till oss att arbeta med iver. Åsnan som förde mannen till härbärgen är den mänskliga kropp i vilken vår Frälsare valde att komma till oss. Att lyfta upp den slagne på åsnan är tron på Kristi inkarnation.

Härbärgen är kyrkan där resande får vila och hämta kraft på resan mot det himmelska landet. Dagen efter då samariten reste är tiden efter Kristi himmelfärd. De två silvermynten är antingen de två kärlekslagarna (kärleken till Gud och kärleken till nästan) eller löftet om detta

livet och det kommande livet i himmelen. Vårdshusvärden är aposteln Paulus. Samaritens erbjudande att betala alla merkostnader är Paulus' uppmuntran (till dem som förmår) att förbli ogifta.

Denna text är verkligen Jesu svar på frågan »Vem är min nästa?» Genom denna liknelse visar Jesus att vår nästa är alla som behöver hjälp. Det som liknelsen verkligen lär går helt förlorat genom Augustinus subjektiva allegorisering av detaljerna i liknelsen. Exemplet visar tydligt problemet med allegorisering. Det är inte tolkning. Det är bara tolkarens egen fantasi som arbetar.

Medeltiden och renässansen

Åttahundra år efter Augustinus blomstrade allegoriseringen fortfarande och fyra betydelsefulla tillskrevs fortfarande bibeltexten. Thomas av Aquino (död 1274) höll med Augustinus om att den bokstavliga betydelsen av en text var viktigast, men han hängav sig också åt mångfaldiga tolkningar. Så sa till exempel Augustinus att Guds befallning i skapelsen, »Varde ljus!», först och främst var en skapelseakt. Men han tilldelade också dessa ord tre andra betydelsefulla:

(1) En moralisk som talar om för den kristne vad han ska göra, nämligen låta Kristi kärlek lysa i sitt liv, (2) en allegorisk som talar om för den kristne vad han ska tro, nämligen att han är andligt upplyst av Kristus, och (3) en analogisk som talar om för den kristne vad han ska hoppas, nämligen att han ska ledas av Kristus till den eviga härlighetens ljus.

Men under medeltiden nådde den subjektiva allegoriseringen nya höjder. Fyra betydelsefulla tillskrevs inte bara avsnitt utan också enskilda ord i Skriften. *Jerusalem* kunde avse staden men kunde också betyda »en trogen kristen» eller »den stridande kyrkan» eller »den triumferande kyrkan». Under vissa omständigheter hade orden inte bara fyra utan ett obegränsat antal betydelsefulla beroende på tolkarens idéer. Därför kunde ordet *sjö* betyda nästan vad som helst som någon bestämde sig för: vatten, Skriften, nutiden, det mänskliga hjärtat, ett aktivt liv, hedningen eller dopet.

Grundregeln var fortfarande som hos Hieronymus och Augustinus. En allegorisk tolkning antogs gälla inom gränsen för kyrkans officiella lära. Detta betydde att den mest respekterade uttolkaren var den som kunde finna nya sätt att ge stöd åt kyrkans undervisning genom att allegorisera.

När nu tolkningen under medeltiden sakta men säkert rörde sig bort från de inspirerade ordens bokstavliga betydelse till allegoriseringens

subjektiva slutsatser, öppnades också dörren så att nya läror kunde smyga sig in. Det var inte meningen enligt grundreglerna, men Satan lät inte tillfället gå sig förbi att utnyttja den subjektiva tolkning som allegoriseringen inte bara tillät utan också uppmuntrade till.

Ett exempel från Thomas av Aquinos penna får illustrera detta. Jes 11:1 säger: »Men ett skott skall skjuta upp ur Isais avhuggna stam...» (SFB). (King James använder ett ord som kan betyda stav, spröt, ris. Förf. använder här KJV). (Övers.amn). Thomas av Aquino säger att »en stav» betyder jungfrun Maria. Sedan tar han ett antal andra ställen där ordet stav används och säger att de betecknar vad Maria gör för de kristna. Mose stav användes för att dela Röda havet, så Maria är en som tröstar de kristna i bedrövelse. Arons stav grönskade. Maria gör så att de kristna bär frukt i goda gärningar. Mose stav användes för att få fram vatten ur klippan till Israels folk, och Maria tröstar de kristna i deras prövningar. Eftersom en stav användes för att förgöra moabiterna, så tuktar Maria de kristna när de syndar.

När Thomas av Aquino och andra medeltida skolastiska teologer lade Aristoteles dialektiska metod till detta slag av fantasifull allegorisering, blev resultatet oacceptabelt. När man använder Aristoteles' kategorier måste man ordna innehållet i en bibeltext i en systematisk form som har otaliga underavdelningar: invändningar, lösningar, definitioner, självklarheter, påståenden, bevis, svar, orsaker, vederläggningar, undantag och distinktioner. Från dessa kategorier utvecklas teser och antiteser och uttolkaren måste genomföra sin argumentation främst genom syllogismer, dvs slutledningar. Det är inte överraskande att tolkning enligt detta mönster i kombination med allegorisering ledde fram till sådana resultat som dessa: (1) Langenstein skrev fyra tjocka volymer om de första fyra kapitlen i 1 Mos; (2) Hasselbach skrev 24 böcker som endast täckte in tolkningen av Jesajas första kapitel.

Detta är förvisso extrema exempel, men de visar vad resultatet blir när subjektiviteten skaffar sig tillträde i bibeltolkningen. Satan kommer att se till att sådan subjektiv tolkning leder så långt bort som möjligt från den verkliga innebörden i Skriftens ord.

David Kuske

(forts i nästa nr)

Lär Rom 4:25 en allmän rättfärdiggörelse?

Av Dr G. Stöckhardt

»Vi tror på honom som från de döda uppväckte Jesus, vår Herre, han som utlämnades för våra synders skull och uppväcktes för vår rättfärdiggörelses skull» (Rom 4:24b-25).

Kristus utgavs först i döden, och det för våra synders skull, för att skaffa bot för och sona desamma. Och sedan uppväcktes han igen, och det för vår rättfärdiggörelses skull. Denna sista sats förstår de flesta nyare utläggare så, att genom Kristi uppståndelse skulle tron som senare verkas och därmed en rättfärdiggörelse som är beroende av tron ha blivit möjliga. Men denna uppfattning motsäger apostelns framställning (1:17, 3:21 ff), enligt vilken *dikaïosynä Theou* (den rättfärdighet som gäller inför Gud) redan framställts genom Kristus en gång för alla och erbjudes människan som en färdig gåva i evangelium. Och i vår text är *dia tån dikaiâsin hêmân* (för vår rättfärdiggörelses skull) en tydlig parallell till *dia ta paraptâmata hêmân* (för våra synders skull). Liksom försoningen av våra synder *omedelbart* (kurs. här) verkades genom Kristi död, på samma sätt är det med vår rättfärdiggörelse genom Kristi uppståndelse. Liksom försoningen av våra synder kommit till stånd och givits i och med Kristi död, på samma sätt är det med vår rättfärdiggörelse i och med Kristi uppståndelse. Ändamålet har här, liksom ofta, tänkts som orsak, eftersom det står *dia* (för – skull, på grund av), *dia tån dikaiâsin* (på grund av rättfärdiggörelsen). Därför har Gud uppväckt Kristus, eftersom han just därigenom ville rättfärdiggöra oss, *och just detta ändamål har uppfyllts med uppväckelsen* (kurs. här).

Vår rättfärdiggörelse framträder alltså i vår text som en verkan av Kristi uppståndelse. Men redan genom döden, genom Kristi blodiga försoning, är förvisso den rättfärdighet som gäller inför Gud framställd och beredd, som vi tidigare (i vår Romarbrevskommentar) utförligt har visat. *Är människornas synder verkligen försonade, gottgjorda inför Guds ögon, annulerade, så har människorna därmed eo ipso blivit*

rättfärdiga inför Gud. Men bådadera, såväl försoningen som rättfärdiggörelsen, som enligt sakens natur sammanfaller, har sedan genom Kristi uppståndelse bekräftats och beseglats. I och med att Gud uppväckte Jesus från det döda, har han verkligen förklarat, att Jesu död har uppfyllt sitt ändamål, att synderna har försonats och att han har antagit försoningen. Så är Jesu Kristi ärorika uppväckelse från de döda, denna härliga seger över synd och död, därjämte också en verklig, högtidlig och formell absolution (avlösning), som Gud har uttalat över de syndiga människorna. Liksom försoningen av synderna, så är också denna rättfärdiggörelse allmän, den angår hela syndavärlden (kurs. här). Men aposteln tillämpar här bådadera (både försoningen och rättfärdiggörelsen) särskilt på de troende kristna, eftersom han skriver *hämas, hämån* (oss, vår, v. 24, våra, v. 25). Ty det är de troende som först och främst tänker på detta, tröstar sig av det som Gud i Kristus har gjort just dem. Att för övrigt Jesus i detta sammanhang kallas »vår Herre» (v. 24), är här lika lite som på andra ställen bara ett epitheton ornans. Just genom sin död och sin uppståndelse och följden därav är Kristus »vår Herre» och vi har blivit hans egna.

Av den här föreliggande beskrivningen av den kristna tron och dess föremål blir det också tillräckligt klart, varför tron räknas oss till rättfärdighet. Just därför att tron tillämpar på sig Jesus Kristus, den korsfäste och uppståndne, och därmed försoningen och rättfärdiggörelsen. *Dikaiåsis* (rättfärdiggörelsedomen) har ägt rum och har avkunnats. Därom bär evangelium vittnesbörd. Det tror vi, därav hämtar vi tröst. Och den som tror, tillämpar denna *dikaiåsis* på sin person. Och på så vis blir var och en som tror av Gud ansedd som rättfärdig.

(Detta stycke är hämtat ur »Commentar über den Brief Pauli an die Römer», St. Louis 1907, s 213-214, och tidigare införd i Biblicm 3/1978. Övers. är gjord av S.E., som också satt rubriken. Eftersom det hänvisas till denna artikeln i frågespalten, tycker vi att det är lämpligt att publicera den i detta nummer. Red.)

Frågor och svar

Är verkligen SFB:s översättning av Rom 4:25 den enda tänkbara? Finns det inget alternativ?

Den grekiska grundtexten till Rom 4:25 lyder:

hos paredothe dia ta paraptomata hemon kai egerthe dia ten dikaiosin hemon

SFB:s översättning:

»han som utlämnades för våra synders skull och uppväcktes för vår rättfärdiggörelses skull».

Det första ordet, *hos*, är relativpronomen och översätts med 'som'. SFB översätter »han som». Det hade räckt med »som» men det hade inte varit lika tydligt. Vi kan bocka av det första grekiska ordet som riktigt översatt. Det andra ordet *paredothe* betyder 'överlämnades'. Låt oss hoppa till 7. ordet. Där står *kai* 'och'. Ordet efter, nr 8, är *egerthe* som betyder 'uppväcktes'. Nu har vi versens grundstomme klar: »han som utlämnades ... och uppväcktes».

Det tredje ordet i versen är *dia*. Om vi låter blicken glida vidare, kommer vi fram till ett ytterligare *dia* som ord nr 9. Låt oss för stunden anta SFB:s översättning av dessa *dia*: »för ... skull»!

Då har vi sex ord kvar att översätta. Orden nr 4 och 5, *ta paraptomata* betyder ungefär 'felstegens'. Ord 6 *hemon* betyder vår(a). Alltså: 'felstegens våra'. SFB:s »våra synders» ligger i linje med detta.'

Ord nr 10, *ten*, är bestämd artikel till ord 11, *dikaiosin*. Låt oss titta på detta intressanta ord, i grundform *dikaiosis*. Det syftar i antik profan grekiska på olika slags handlingar i vilka kärnan är en bedömning, speciellt i rättssammanhang. Grundbetydelsen kunde anges som 'hävdandet som rätt'. Då nu det vore alltför klumpigt med »hävdandet som rätt» eller dylikt använder SFB det smidigare »rättfärdiggörelse».

Det sista ordet *hemon* känner vi igen från tidigare. Är *hemon* föremål för rättfärdiggörelsen eller subjekt? Uppenbarligen föremål. Gud rättfärdigar oss.

När vi så fogar nyss nämnda ord till versens grundstomme, får vi: »han som överlämnades för våra synders skull och uppväcktes för vår rättfärdiggörelses skull.»

Till sist ordet *dia*, nr 3 och 9. Dess betydelse är ofta 'genom' när det följs av ord i genitiv. Men dessa *dia* följs av ord i akkusativ. Då uttrycker *dia* orsak. Därför är det lämpligt att översätta med »för...skull».

Vi har alltså ett orsakssamband mellan Kristi överlämnande och våra synder och Kristi uppväckelse och vår rättfärdiggörelse. Hur skall det närmare förstås? För det behövs en exeges av stället. För en sådan exeges av Rom 4:25 hänvisas till artikeln »Lär Rom 4:25 en allmän rättfärdiggörelse?» av Dr Georg Stöckhardt på sid 107. Den som har tillgång till Internet hittar samma utläggning på adressen <http://www.algonet.se/~luther/bi18.htm>.

H.P.

Svenska Folkbibeln – en »egen» version av Bibeln?

Fråga

Jag har köpt Svenska Folkbibeln översättning och tycker att den är värdefull. Nu skulle jag vilja veta, finns det något material som visar på vikten av att ha en »egen» version av den Heliga Skrift?

Svar

Redan från början av Biblicums historia togs frågan om en ny bibelöversättning upp till diskussion. När samarbetet med Svenska Folkbibeln inleddes om en ny översättning hade det arbetet föregåtts av en lång diskussion. Biblicum hade inte ensam de ekonomiska eller personella resurserna för att översätta, trycka och marknadsföra. Tillsammans med Svenska Folkbibeln åtog sig Biblicum, företrätt av Ingemar Furberg, att översätta NT. Det arbetet tog tio ca tio år.

Diskussionen om en ny översättning togs inte upp utifrån vikten av att ha en »egen» version av Bibeln. Frågan diskuterades om möjligheten av att få en så texttrogen översättning som möjligt. Denna inställning har varit vägledande i samarbetet med Svenska Folkbibeln. Båda parter har varit överens om att det är den grekiska grundtexten som är den inspirerade och heliga text som ska översättas till så bra och modern svenska som möjligt.

Det är ett genomgående drag hos sekterna att de gärna har »egna» versioner som utgör en tolkning av texten, på ett sådant sätt att det ska passa den egna uppfattningen. Egentligen är »Bibel 2000» just en sådan översättning. Där är det den historisk kritiska metoden som har haft sista ordet vid översättningen eller tolkningen av texten. Istäl-

let för att översätta den hebreiska och grekiska texten, har man som översättare ändrat i texten och låtit sin egen uppfattning vara avgörande för den slutliga texten.

Vi återkommer till denna diskussionen i kommande nummer av *Biblicum*. Vi ska granska och göra jämförelser mellan SFB:s översättning och Bibel 2000, eftersom vi tror att det är mycket viktigt vad det är för översättning man använder i sitt bibelstudium.

A.S.

Doc. Seth Erlandsson
informerar om

SVENSKA FOLKBIBELN
i förhållande till Bibel 2000

Välkomna till
TEKNIKUM VÄXJÖ
G. Norrvägen 6–8

Fredag den 8 oktober kl. 19.00

Tillfälle till frågor. Kaffeservering.
Försäljning av Svenska Folkbibeln
och våra övriga skrifter.

Litteratur

Rune Imberg, *Tillsammans – Gud till ära och människor till tjänst. Om man och kvinna i den kristna kyrkan.*

BV förlag, Församlingsförlaget. 1999. 105 sidor.

Enligt förordet är boken skriven på uppdrag av Missionssällskapet Bibeltrogna Vänner. Uppdraget har gått till teol dr Rune Imberg. Boken är pedagogiskt upplagd och skriven för att användas främst i studiecirkelklar men lämpar sig även för självstudier. Det finns en upplagd studieplan i slutet av boken som omfattar nio lektioner. De bibeltexter som det hänvisas till, är i de flesta fall utskrivna i sin helhet. Där inget annat anges är det Svenska Folkbibelns översättning.

Frågan som behandlas är vad bokens titel säger, mannens och kvinnans olika funktion i kyrkan. Helt riktigt börjar boken med att tala om skapelseordningen och med den som utgångspunkt behandlas ämnena: Mannens och kvinnans roll i församling, samhälle och i äktenskap, vad som hänt historiskt och den utveckling som fört fram till den nuvarande situationen inom Svenska kyrkan.

Som nämnts tas frågan om äktenskapet upp till behandling och här kommer frågan om underordning in. »Underordning är inte detsamma som underkastelse eller förtryck, tvärtom. Underordning handlar om att den ena parten frivilligt underordnar sig den andra med kärlek och respekt, inte om att mannen använder våld och övergrepp mot sin hustru. Det är därför talande att Nya testamentet aldrig talar om överordning inom äktenskapet, bara om underordning.» (sid 25). Det kan nog betraktas som en intressant anmärkning. Bokens undervisning är på många sätt mycket lärorik och för övrigt är det viktigt att frågan behandlas. Bibeln ges auktoritet att avgöra frågor och ge svar. Här skiljer sig Imberg från det stora flertalet av teologer inom Svenska kyrkan, som väl talar om Bibeln men inte låter den komma till tals.

När vi kommer till frågan om rollfördelningen mellan man och kvinna i kyrkan, bör läsaren vara lite försiktig. Enligt Imberg är frågan »naturlig». Om frågan är naturlig betyder det inte att den har ett naturligt svar. Svaret kan inte hämtas från annat håll än Guds Ord. Därför blir det riktigt bekymmersamt när det t o m hänvisas till forskningsresultat, som skulle bevisa skillnader i fysik och hormonuppsättning mellan man och kvinna för att på det sättet ge legitimitet åt rollfördelningen

(sid 27). Det är betydligt klokare att fråga vad Bibeln säger. Det är ju den som ska avgöra frågan.

Då man kommer till bilaga 2 ställs frågan: Hur skall vi som kristna se på den moderna jämställdheten? Här behandlas bland annat den moderna feministteologin. Imberg konstaterar att den är på direkt kollisionskurs med Guds eget Ord. Här kunde man kanske väntat sig att den avvisats betydligt kraftigare.

»Varför har kvinnoprästfrågan blivit så infekterad?» Imberg gör en analys. Anledningen är främst två säger han. För det första: »Skall Bibeln eller tidsandan styra över Svenska kyrkan?» För det andra: Svenska kyrkan har fått fungera som syndabock för samhällets mislyckanden inom jämställdheten. Det hade varit klokt att stanna här vid den första punkten. Det är just där hela problematiken ligger. Under alla omständigheter är konstaterandet så allvarligt, att endast det faktum att analysen når dit borde förskräcka varje trogen kyrkomedlem. Politikerna som har haft makten i statskyrkan har naturligtvis varit angelägna att profilera sina respektive partier och det har varit en av de bekvämaste frågorna att ge sig i kast med. Biskopar och präster har inte haft annat än politiska svar att ge. Kyrkopolitikerna har av förklarliga skäl inte varit överdrivet intresserade av vad Bibeln säger. Det som skrivs i tidningar och i massmedia är för dem av betydligt större värde. Kyrkfolket har fått finna sig i att behandlas efter samhällets jämställdhetslagar, samvetet har man fått lämna på annat ställe.

Imberg gör en jämförelse med tidningarnas redaktörer och chefer, vilka har varit mycket dåliga på jämställdhet. Det är lätt att falla på eget grepp. Ämbetsfrågan kan nämligen inte avgöras av jämställdhetsdebatten. Den handlar om oändligt mycket mer än så, den handlar om trohet mot Guds eget Ord. Därmed faller ett oerhört ansvar på kyrkans folk och företrädare. Det är inte nog med en analys, några råd om än så goda och en förmaning till kärlek. I den lutherska kyrkan dömer man inte över människors hjärtan, det är rätt, men man dömer över läran och bekännelsen.

Imberg ser ännu inte något problem med medlemskapet i Svenska kyrkan, men det skyntar fram en viss rädsla för att den dagen kommer då det blir en »kyrkosplittring» (sid 55). Om det skulle bli så, skriver Imberg, är den inte oväntad. Man kan faktiskt ställa sig frågan: vad är det som skulle kunna driva fram en sådan kyrkosplittring? Är inte splittringen redan ett oemotsägligt faktum?

Det är viktigt att ge akt på vad Guds Ord säger även om det går rakt emot traditioner och konventioner. Människor behöver hjälp med frå-

gan utifrån Bibeln och inte från kyrkopolitiker, hjälp från människor som tror på Guds Ord, inte från massmedias journalister och debattörer. Den som tror på Guds Ord såsom Guds Ord underordnar sig den bibliska undervisningen, det är ju ord som Anden lär. I sammanhanget kan vi passa på att rekommendera artikeln i tidskriften *Biblicum* »Man och kvinna i Guds värld» i nr 4 1986.

A.S.

Gottfried Wachler, *Bekennnis zur Bibel.*

Concordia Verlag, Zwickau. 1999. 51 sidor.

Boken är en skrift utgiven till författarens 75-årsdag. För *Biblicums* läsare, är han känd genom den till svenska översatta skriften: »Att tro utan att se», som är nr 13 i *Biblicums* småskriftsserie. Teol dr Gottfried Wachler har i många år undervisat vid Evangelisk-Lutherska Frikyrkans teologiska seminarium i Leipzig.

Författarens stora kunskap och insikt i Bibelns undervisning och den lutherska bekännelsen har gjort honom känd också utanför Tysklands gränser. 1978 förlänades han en hedersdoktorstitel vid Concordia Seminariet i Fort Wayne/Indiana, USA.

»Bekennnis zur Bibel» tar upp frågor som: Bibeln och evangelium, Bibeln och kyrkans lära, Bibeln och läroenheten. I den första avdelningen visar Wachler hur evangelium utgör huvudsaken och centrum i Bibeln. Vidare hur evangelium är nyckeln till en rätt förståelse av frågan om lag och evangelium, sakramenten, bönen, domen etc.

Den andra avdelningen har överskriften: »Hela Skriften är Guds Ord och därför källan och normen för kyrkans lära och förkunnelse». Rubriken utgör en tydlig programförklaring till vad kapitlet i övrigt innehåller.

I avdelning tre behandlas frågan om läroenheten i kyrkan och där utgör artikel 7 i den Augsburgska bekännelsen en naturlig inledning.

Från vår sida skulle vi gärna se att även denna bok blev översatt till svenska.

A.S.

Utblick över samtiden

Romersk-katolsk inflytande på ekumeniska rörelsen

Från läsekretsen får vi ibland synpunkter på olika frågor i den teologiska debatten. En läsare uttryckte sitt bekymmer över hur den romersk katolska kyrkan ökar sitt inflytande på den ekumeniska rörelsen. Vi citerar delar ur vad han kallar »Ett dokument inför år 2000.»

I »Dagen» av den 12 januari 1999 fick vi läsa följande rubrik: »Hammar välkomnar pingströrelsen in i SKR». Ärkebiskopen »hoppas att de så småningom blir fullvärdiga medlemmar i rådet» (sid 8). Detta var vid det extra möte som ägde rum den dagen i Stockholm då pingstvännerna kom in som »observatörer», varmt applåderade även av den katolske biskopen Anders Arborelius. Det utgör ett första steg mot en skrämmande framtid. Efter att ha blivit fullvärdiga medlemmar kommer pingstvännerna omedelbart att befinna sig i samma båt som den romerska organisationen och, om än motvilligt, under påvens herravälde. Var detta evenemang oväntat?

Nathan Söderblom gav starsignalen vid det avgörande mötet i Stockholm den 30 augusti 1925 med sin avslutningspredikan i Uppsala domkyrka. Syftet var, och är, att »återföre de tre stora avdelningarna av den universella kristenheten: den romersk-katolska, den grekisk-katolska och den protestantisk-katolska» (David Hedegård: »Söderblom, påven och det stora avfallet», Evangelii press, 1953, sid 141).

Med klarsynthet och profetiskt sinne skriver Hedegård: »Kanske nalkas den dagen, då drömmen från den ekumeniska rörelsens barndom går i uppfyllelse: en ekumenisk världskonferens med påven såsom ordförande?» (Ibid, sid 158)...

Man lär sig inte av historien. 4-8 augusti 1999 hölls det kristna riksmötet i Linköping – L99. Där träffades ortodoxa, katolska, »frikyrkliga» och lutherska kristna. De »frikyrkliga» bröderna fick skaka hand med representanter för den falska läran. /.. /

Med rätta skriver skriver Krister Holmström i »Trons värld» av den 12 augusti 1999: »Ekumeniken är ett mänskligt bygge i uppror mot Guds Ande. Hos dem som står i ledningen finns inte den grundläggande viljan att underordna sig Guds Ord» (Holmström, sid 2).

När pastorerna kommer tillbaka till sina respektive församlingar avslöjar de inte för medlemmarna vad som försiggår över deras huvuden. De traditionella, etablerade kyrkorna använder sig av den humanistiskt-präglade ekumeniken för att få de fria församlingarna i fallan. /.. /

»Det är anmärkningsvärt, att den romerska kyrkan själv betecknar sig på mötet i Trident som 'Romana ecclesia aliarum omnium Mater et Magistra',

romerska kyrkan, moder och härskarinna över alla andra. Hon kommer att sluta alla falska kyrkor i sin famn» (Daniel, Oscar Belfrage, 'Profetisk Världshistoria', Evangeliiuppress, 1970, sid 107).

Teol dr David Hedegård skriver att den svenska katolicismens språkrör konstaterar med rätta, att Rom övar ett stort indirekt inflytande på den eumeniska rörelsen, att »protestantismen» såsom protest mot Rom försvunnit, att »protestanterna» numera betraktar den katolska kyrkan såsom en sann kristen kyrka. Avståndet mellan Rom och de protestantiska kyrkorna har med andra ord krympt samman – trots att Rom inte övergivit en enda av sina gamla irrläror utan tvärtom, såsom ovan framhållits, också infört en rad nya irrläror» (Hedegård, sid 157).

Det är onekligen många tankvärda sanningar som kommer fram här. Det är ju också anmärkningsvärt med vilken precision vår högt värderade vän David Hedegård, träffade rätt i sina »profetior». Med stor sannolikhet därför att han satte sin tilltro till, vad Bibeln undervisade om, avseende den falska läran.

Man kan ställa sig frågan: Vad beror det på att man så aningslöst låter sig föras i »fällan»? Med stor sannolikhet därför att man inte har lyssnat till de allvarliga förmaningar som NT ger, när man väl sitter fast där, är det inte lätt att komma loss. Från de s k »lutheranernas» sida beror det till stor del på att man lämnat de lutherska bekännelseskrifterna bakom sig och varit rädd att förlora den »stora gemenskapen». Till »Dokument inför år 2000» skulle man därför vilja göra ett tillägg genom att citera från Konkordieformeln, som avhandlar den kristna kyrkans huvudartikel:

Därför tro, lära och bekänna vi, att vår rättfärdighet inför Gud består däri, att Gud av idel nåd utan någon vår egen föregående, närvarande eller efterföljande gärning, förtjänst eller värdighet förlåter oss våra synder samt skänker och tillräknar oss Kristi lydnads förtjänst, för vars skull vi av Gud upptagas till nåd och räknas för rättfärdiga.

Vi tro, lära och bekänna, att tron allena är det medel och verktyg, varmed vi kunna omfatta Kristus och i Kristus den, »rättfärdighet, som gäller inför Gud», då för Kristi skull »tron räknas till rättfärdighet», Rom 4. SKB s. 509.

A.S.

Omvändelse eller upplevelse?

De senaste åren har ständigt nya väckelseformer gjort sitt intåg i många kyrkor i vårt land. Tidigare reste väckelsepredikanter land och rike

kring och fick folk att falla omkull under sina möten, gärna i kombination med helbrägdagörelser från obotliga sjukdomar. För några år sedan sköljde en ny typ av väckelse in över landet, den s k »skrattarväckelsen» där församlingen helt enkelt började skratta under mötena. Ja, de skrattade så mycket och så länge att de blev liggande på golvet av utmattning efter skrattanfallet. Det senaste på väckelsefronten är möten där det börjar falla guldstoff! över församlingen.

I en intressant artikel i tidningen »Vårt Land» har redaktör Erling Rimehaug kommenterat detta fenomen, med att den ena väckelseformen avlöses ständigt av nya och mer fantastiska former, han frågar sig om inte gamla tiders omvändelseförkunnelse, där människor gjordes beroende av Gud och hans nåd, har avlösts av ett jagande efter ständigt nya upplevelser. Hans fråga: »Hur kan det bli sann väckelse när omvändelsen ersätts med upplevelser?»

Rimehaug refererar till ett typiskt exempel på en sådan väckelse, från Caldwell i Texas. På internet kan man finna en beskrivning av ett möte den 23 juli:

Efter en lång avdelning med lovsång, talar pastor Deon Laird lite grann om vad som hänt tidigare i veckan, bland annat hade det lagt sig guldstoff på mattorna och stolarna och på några av deltagarna. Han manade folk till att inte vara upptagna av sådant, utan av Jesus. Därefter var det kollekt och mer lovsång. Efter det att man från podiet bett för några sjuka, gick pastorn ner i församlingen och bad för en del enskilda personer. Han kom aldrig så långt som till att hålla någon predikan den kvällen... Trots att det inte blev någon predikan, blev människor anmodade att komma fram till podiet och ta emot Jesus. Efteråt blev det allmän förbön med sådana manifestationer som att falla omkull och få en känsla av berusning.

Erling Rimehaug skriver att den finns tusentals av liknande beskrivningar på internet, något han ej finner märkligt, eftersom dagens väckelsepredikanter har förstått att den postmoderna människan inte vill ha intellektuella utläggningar av dogmer, utan upplevelser. Samtidigt varnar han för att förväxla sådana upplevelser med en sann andlig visshet om att tillhöra Gud. Han skriver:

Upplevelsen har mycket gemensamt med berusning. Den går över, och när den är över, sitter vi där med en tomhet som leder till att vi måste på nytt jaga efter nya upplevelser. En erfarenhet av Gud däremot behöver inte nödvändigtvis upprepas. Den har nämligen förändrat oss, gett oss en ny förståelse av Guds väsen, hans helighet och nåd.

Vi är glada över att det fortfarande finns människor som har insikten och förmår peka på faran med vår tids upplevelsekristendom. Händer det verkligen aldrig att människor som är med på dessa s k väckelser, frågar sig själva om detta är från Gud? Har de aldrig läst varningarna i Guds eget Ord om att också kyrkans fiender är i stånd att utföra stora tecken och under i sina försök till att föra de troende vilse? (Se bl a Matt 24:24. 2 Tess 2:9-10. Upp 13:13). Hur kan man överhuvudtaget kalla det väckelse där Guds Ord inte blir förkunnat? Det är endast Guds Ord som kan skapa sann väckelse. Ingenting annat än Guds Ord, inte ens en uppståndelse från det döda (jfr Luk 16:27-31), kan omvända människor och skapa liv.

E.E.

GÅVOREDOVISNING

Stiftelsen Biblicum januari–juni 1999

J. E. Apell, Brastad 75, H. Djurberg, Solna 300, H. Lindmark, Vännäs 375, Onämnd 100, H. Josefsson, Ulricehamn 500, E. Persson, Ö. Ljungby 75, Y. Nilsson, Borås 400, R o H Malm, Kungsbacka 375, F. Byström, Upplands Väsby 75, Kollekt i Råneå 2100, S. Brandal, Avaldsnes 1000, L. Strömquist, Göteborg 75, H. Djurberg, Solna 300, G. Johansson, Bygden 75, S. Swartling, Hässelby 205, A-M Sperling, Lund 75, E. Larsson, Råneå 100, H. Djurberg, Solna 500, C. Olofsson, Bergsjö 75, R. Lindmark, Vännäs 500.

Summa 7.280:–

Gratispridning januari–juni 1999

H. Ahlström, V. Frölunda 75, K. E. Karlsson, V. Frölunda 25, H. Djurberg, Solna 75, R. Lindmark, Vännäs 250, O. Ahlström, V. Frölunda 375, S. Brandal, Avaldsnes 875, A-M. Sperling, Lund 100, B. Gunnarsson, Ljungby 75, F. Aktås, Skärholmen 25, A. Bengtsson, Gränna 125, U. M. Mitts, Vasa 60.

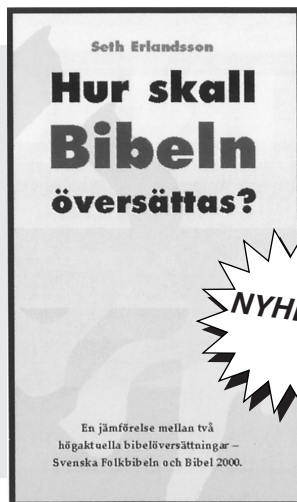
Summa 2.060:–

Varmt tack för gåvorna.

Glöm inte skriva avsändare och ev. adressändring.

Seth Erlandsson
**HUR SKALL
BIBELN
ÖVERSÄTTAS?**

*En jämförelse mellan
två högaktuella bibel-
översättningar –
Svenska Folkbibeln (SFB)
och Bibel 2000 (BK).*

Hur skall Bibeln översättas?

Svaret är givetvis: *så korrekt som det bara är möjligt.*

Men vad innebär det?

Det är profeternas/bibeltexternas budskap, tankar, upplevelser, påståenden som skall översättas, inte vad *vi* tror är möjligt att tänka och säga för vanliga människor i en viss tid. Bibelöversättare, som troget vill förmedla vad Bibeln säger och står för, får inte anpassa texternas innehåll till »vetenskapsens» inomvärldsliga synsätt.

Seth Erlandsson ger konkreta exempel på olikheter mellan SFB och BK och hur många av olikheterna beror på att BK tar sin utgångspunkt i modern vetenskaps syn på Bibelns tillkomsthistoria. Jämförelser görs främst mellan ställen i Första Mosebok, Jesajaboken, Psaltaren och Ordspråksboken.

Pris kr 90.

Beställas från

Biblicum, c/o Peterson, N Stationsg 29, 287 72 Traryd.

E-mail: carlpe@mbox301.swipnet.se